

STABILITAS
ΑΘΗΝΑ 1965

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΩΝ

Αθήνα, 27 Ιουλίου 2020
Αρ. Πρωτ.: 294

**Διευθυντικό
Συμβούλιο**

**Πρόεδρος
Α. Βρυωνίδου-
Μπιουμισιά**

**Αντιπρόεδρος
Γ. Παδής**

**Γενική
Γραμματέας
Μ. Τζανέλα**

**Ταμίας
Γ. Παπαγεωργίου**

**Ειδική
Γραμματέας
Γ. Κάσση
Κ. Παζατού-
Παναγιώτου
Φ. Ταλίδης**

**Προς
Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων - Συλλόγων Ατόμων με Σακχαρώδη
Διαβήτη (Π.Ο.Σ.Σ.Α.Σ.ΔΙΑ.)**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ:

- Υπουργός Υγείας, κ. Βασίλειος Κικίλιας
- Υφυπουργός Υγείας, κ. Βασίλειος Κοντοζαμάνης
- Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Υγείας, κ. Παναγιώτης Πρεζεράκος
- Γενικός Γραμματέας Υπηρεσιών Υγείας, κ. Ιωάννης Κωτσιόπουλος
- Εκπρόσωπος του υπουργείου Υγείας για τον Κορωνοϊό, Καθηγητής κ. Σωτήριος Τσιόδρας
- Πρόεδρος της Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής, κ. Βασίλης Οικονόμου
- Πρόεδρος ΕΣΑμεΑ, κ. Ιωάννης Βαρδακαστάνης

Αξιότιμοι κύριοι,

Σας παραθέτουμε τις απόψεις της ΕΕΕ-ΠΕΕ στο θέμα "COVID-19 και ασθενείς με ΣΔ".

Για την Ελληνική Ενδοκρινολογική Εταιρεία.

Η Πρόεδρος

Η Γεν. Γραμματέας

Α. Βρυωνίδου

Μ. Τζανέλα

STABILITAS
ΑΘΗΝΑ 1965

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ - ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΩΝ

Αθήνα, 29 Ιουλίου 2020
Αρ. Πρωτ.: 294

**Διοικητικό
Συμβούλιο**

“Σακχαρώδης Διαβήτης και COVID-19”

Πρόεδρος

Α. Βρυωνίδου-
Μπομποτά

Αντιπρόεδρος

Γ. Παδίτης

Γενική

Γραμματέας

Μ. Τζανέλα

Ταμίας

Γ. Παπαγεωργίου

Ειδικό

Γραμματέας

Γ. Κάσση

Κ. Παζαϊτου-

Παναγιώτου

Φ. Ταλίδης

Α. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Είναι γενικά αποδεκτό ότι οι διαβητικοί ασθενείς έχουν αυξημένη ευαισθησία στις λοιμώξεις σε σχέση με τους μη διαβητικούς. Αυτές αφορούν το δέρμα, το υποδόριο, το ουροποιογεννητικό, το γαστρεντερικό, τα οστά, τις αρθρώσεις και το αναπνευστικό (*BMC Infect Dis* 2018; 18:67., *Diabetes Care* 2018; 41:513.). Είναι επίσης αποδεκτό ότι η έκβαση των λοιμώξεων στους διαβητικούς ασθενείς συναρτάται από: α) τις μεταβολικές επιπλοκές λόγω της οξείας απορρύθμισης του σακχάρου (πχ οξέωση, αφυδάτωση, ηλεκτρολυτικές διαταραχές), β) την ύπαρξη και την βαρύτητα των επιπλοκών του σακχαρώδους διαβήτη και άλλων συννοσηροτήτων (πχ καρδιαγγειακή νόσος, μικροαγγειοπάθεια, νευροπάθεια).

Ο στόχος της μακροχρόνιας γλυκαιμικής ρύθμισης, όπως αυτός τίθεται από αναγνωρισμένους διεθνείς επιστημονικούς οργανισμούς και αφορά τη συντριπτική πλειοψηφία των ασθενών με σακχαρώδη διαβήτη, είναι τιμή HbA1c <7%, τυχαίες ή μέγιστες μεταγευματικές τιμές γλυκόζης <180mg/dl και επίπεδα γλυκόζης νηστείας ή προγευματικής 80-130mg/dl.

Σε ότι αφορά στην νοσηρότητα και θνησιμότητα των διαβητικών ασθενών από COVID-19 τα επιστημονικά δεδομένα έχουν εμπλουτιστεί σημαντικά τους τελευταίους μήνες. Έτσι, όπως αναφέρεται σε πρόσφατη ανασκόπηση στο περιοδικό *Diabetes Care* (Vol. 43, July 2020) με τίτλο «COVID-19 in People With Diabetes: Urgently Needed Lessons From Early Reports»

1. Με τα μέχρι σήμερα δεδομένα ο σακχαρώδης διαβήτης δεν φαίνεται να αυξάνει την πιθανότητα λοίμωξης, όμως οι διαβητικοί που θα νοσήσουν αναπτύσσουν βαρύτερη νόσο (συχνότερη νοσηλεία σε ΜΕΘ και αυξημένη θνητότητα).

2. Ο καλός γλυκαιμικός έλεγχος είναι προστατευτικός για τη σοβαρή νόσηση και το θάνατο από τη νόσο.

3. Η παχυσαρκία αποτελεί ανεξάρτητο παράγοντα κινδύνου για εκδήλωση βαριάς νόσου από COVID-19.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ - ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΩΝ

STABILITAS
ΑΘΗΝΑ 1965

4. Η ύπαρξη επιπλοκών από νεφρούς, καρδιά και αγγεία είναι επιβαρυντικοί παράγοντες για την επιδείνωση της νόσου.

Με βάση τα παραπάνω και τις πρόσφατες πρακτικές οδηγίες στο περιοδικό *Lancet Diabetes Endocrinology* (Vol.8, June 2020) με τίτλο «Practical Recommendations for the Management of Diabetes in Patients with COVID-19» προτείνεται οι πάσχοντες από ΣΔ, να είναι εξαιρετικά προσεκτικοί στην τήρηση των μέτρων προστασίας (πλύσιμο χεριών και αποφυγή συγχρωτισμού) και να προσπαθούν για την καλλίτερη ρύθμιση του σακχάρου.

Β. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΜΕ ΣΔ- ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Το ΦΕΚ 1856/15.5.2020 Τ.Β λαμβάνει υπόψη τη θετική συσχέτιση της κακής ρύθμισης/ύπαρξης επιπλοκών του ΣΔ και της βαρύτητας του COVID-19 και συγκεκριμένα αναφέρει: ...ως προς τα άτομα με αρρυθμιστο σακχαρώδη διαβήτη ως ενδεικτικές τιμές λαμβάνονται οι ακόλουθες: HbA1c του τελευταίου 3μήνου: $\geq 8.0\%$ ή Μ.Ο. τιμών γλυκόζης αίματος ≥ 200 mg/dL τις τελευταίες 7 ημέρες και ασθενείς με μικρο/μακρο αγγειακές επιπλοκές, ή και ισάξιας βαρύτητας συμπτωματολογία.

Οι υπάλληλοι που emπίπτουν στις ανωτέρω ομάδες αυξημένου κινδύνου δύνανται να απουσιάζουν δικαιολογημένα με ειδική άδεια...

Γ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Για να αξιολογήσει κανείς τη συνολική κατάσταση θα πρέπει να λάβει υπόψη του τον πληθυσμό που αφορούν τα νοσήματα, τα οποία αναδεικνύονται ως παράγοντες κινδύνου για νοσηρότητα και θνητότητα από λοίμωξη με COVID-19. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να αθροιστεί ο αριθμός των πασχόντων από σακχαρώδη διαβήτη, από υπέρταση, από καρδιαγγειακά, από χρόνιες πνευμονοπάθειες κτλ. Με πρόχειρες εκτιμήσεις πρόκειται για το άνω του 30% του γενικού πληθυσμού. Βεβαίως, δε διαθέτουμε επίσημα στοιχεία για τη συχνότητα αυτών των νοσημάτων στο εργατικό δυναμικό της χώρας. Ωστόσο, εκτιμούμε ότι αυτή δεν μπορεί να είναι πολύ διαφορετική από το γενικό πληθυσμό. Με το δεδομένο αυτό ανακύπτουν δύο βασικά ερωτήματα-προβλήματα:

- 1) Ποια θα είναι η λειτουργία κρίσιμων δημόσιων δομών όπως τα νοσοκομεία, οι κοινωνικές υπηρεσίες, η αστυνομία, ο στρατός, αν το σύνολο του παραπάνω πληθυσμού απομακρυνθεί από τα καθήκοντά του.
- 2) Πόσες θα είναι οι αναμενόμενες απώλειες υγείας μεταξύ του γενικού πληθυσμού και ποιες οι υπόλοιπες κοινωνικές επιπτώσεις, λόγω της αποδυνάμωσης των προαναφερθέντων δομών.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ - ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΩΝ

STABILITAS
ΑΘΗΝΑ 1965

Βάσει όλων των προαναφερθέντων, θα πρέπει να υπάρξει συνολικότερη αντιμετώπιση του ζητήματος της ιδιαίτερης μέριμνας για τις ευπαθείς και αυξημένου κινδύνου ομάδες και η λήψη μέτρων, τα οποία ενδεικτικά θα μπορούσε, εκτός όσων ήδη έχουν ληφθεί, να είναι:

1. Τήρηση των μέτρων κοινωνικής απόστασης.
2. Εκπαίδευση των διαβητικών για αυστηρή τήρηση των κανόνων προφύλαξης (καθαριότητα, αποφυγή συγχρωτισμού, μάσκες ..).
2. Επαρκή και αποτελεσματικά μέσα ατομικής προστασίας κυρίως μάσκες.
3. Αποτελεσματικά μέτρα ανάσχεσης της μεταδοτικότητας στους χώρους εργασίας.

Ελπίζουμε, τα παραπάνω να διευκολύνουν διαβητικούς και επιστήμονες στην προστασία από τη μετάδοση της νόσου COVID-19.

Για το ΔΣ της Ελληνικής Ενδοκρινολογικής Εταιρείας - Πανελληνίας Ένωσης Ενδοκρινολόγων.

Με εκτίμηση,

Η Πρόεδρος

A. Βρωνίδου

Η Γεν. Γραμματέας

M. Τζανέλα